

Det ligger i **TIDEN**

Pedagogisk handledning

Introduktion

Utställningen handlar om vår relation till tiden. Syftet är att få människor att stanna upp och tänka till om sitt förhållningssätt till tid och vad som är viktigt i livet.

Utställningens delar behöver inte besökas i någon särskild ordning.

Det finns flera **interaktiva stationer**: Fyra stämpelklockor, eller check points, som man stämplar in i och där man svarar på frågor och tre dataspelsliknande stationer som kan spelas utan introduktion. För den som vill och vågar finns det chans att dra i nödbromsen. Man kan mixa sitt eget lugna ljud på ett lekfullt sätt vid ett ljudbord. Vid två stationer uppmanas besökaren att skriva ner egna förslag på tidstjuvar och tidsprenter.

I utställningen finns många **personliga berättelser** om tid. En stor del av innehållet är citat från intervjuer som museet har gjort speciellt för utställningen. Genom att lyfta fram personliga berättelser om tiden i vårt liv vill vi skapa kunskap och förståelse för och en igenkänning av olika förhållningssätt till tid.

Det ligger i tiden är producerad av Regionmuseet Kristianstad tillsammans med ungdomsgrupper från Kristianstadstrakten. Lärare och studenter på Högskolan i Skövde har utvecklat spel, teknik, ljud och interaktiva stationer i utställningen. Huvudfinansiär till projektet är Arvsfonden. Bakom formgivningen står konstnärerna Eric Langert och Per Petersson från Göteborg.

Entré

"Detta är ett säkerhetsmeddelande. Vi vill göra er uppmärksamma på att alltid hålla reda på er tid. Övergiven tid kommer att samlas in och kan komma att förstöras."

Redan i utställningens entré bråkar vi med dig om tiden. Det kan vara kö för att gå in, alla ska ta ett stämpelkort och stoppljuset lyser rött. Utropen som hörs gör oss uppmärksamma på att det är tiden det handlar om. Välkomna in i en tidlös miljö där nytt möter gammalt.

Klocktid. Den standardiserade tiden som är samma för alla i samma tidszon. Den går i samma takt och går inte att stoppa. Med hjälp av den kan vi bestämma när vi ska träffas och mäta hur lång tid något tar. Tid kan ses som en kvantitet. Något vi kan spara och slösa, som man kan ha mycket eller lite av. Minuter och timmar kan ses som enheter som går att fylla med aktiviteter.

Upplevd tid. Människors upplevelse av tiden är inte lika enformig och enkel som klocktiden. Tid upplevs på olika sätt från person till person beroende bland annat på var du är, vad du gör, vem du är och hur du mår. Din upplevelse av tiden är unik. Ibland går den fort, långsamt och bland står den still. Ibland är tankarna i nuet, ibland i dåtiden, ibland i framtiden. Viss tid känns mer värdefull än annan. Kvalitetstid.

Reflektera över

Vad betyder tiden för dig?

Övning

I utställningen visas en musikvideo med en låt om tid som rapparen Young Star har gjort. Välj ut 5 ord som har med tid att göra och gör en egen rapp av dem.

Stämpelklockor

Ta ett kort i entrén och använd det för att stämpla in i stämpelklockorna. Den första står i entrén. Använd dem som du vill och svara på frågorna de ställer till dig. Genom att använda stämpelklockorna lämnar du ett avtryck i utställningen. Varje svar du ger bygger på din "figur" med symboler (visas i högra hörnet när du svara på frågor). Om du är uppmärksam märker du att dina symboler rör sig tillsammans med andra besökares som mönster på skärmarna i rummet. Stämpelkortet är personliga. Ta gärna med ditt kort hem. Hastigheten på hur figurerna rör sig över skärmen är en bild av hur lugna eller stressade besökarna är som grupp, utifrån deras svar på stämpelklockornas frågor.

Stämpelklockan symboliserar tidens kvantitativa och ekonomiska värde. De började användas under industrialismen när varor började massproduceras och arbetet organiserades på ett sätt som ställde nya krav på arbetarna. De fick inte längre betalt för vad de hade producerat utan för hur lång tid de hade arbetat. Tid blev pengar. Stämpelklockor var ett effektivt sätt att hålla reda på hur länge man hade arbetat.

Reflektera över

- Vad menar man när man säger att tid är pengar?
- Många arbetsplatser än idag använder stämpelklockor. Är det bra eller dåligt?

Röster om tid

I utställningen finns många perspektiv på tid som kanske skiljer sig från ditt eget. Tid kan kännas olika för olika personer beroende på vem vi är, var vi är och vad vi gör. På en skärm visas en film där 4-5 åriga förskolebarn blir intervjuade om ämnet tid. Serierna som du kan se i utställningen tar utgångspunkt i berättelser om tid skrivna av elever från Österängsgymnasiet i Kristianstad. På en utställningsmodul med fyra skärmar kan du läsa citat från intervjuer med Lisa Nordén, Annika Östberg, Familjen Sandberg och Maria där de berättar om tiden i sina liv.

Diskutera två och två

- Hur kändes tiden när ni var barn?
- Vad tror du det är som påverkar att människor upplever tid på olika sätt?
- Vad innebär det att vänta?

Telefonväxeln

Lyft luren och koppla in dig i ett av de många jacken i vad som påminner om en gammaldags telefonväxel. Tjuvlyssna på människor som pratar om tid och ämnen som väntan, tidspress, att komma i tid, planering och prioritering och vad som är viktigt i livet.

Diskutera två och tv

- Vad tycker du om det du hör i telefonväxeln?
- Hur ser du på människor som kommer i tid och dem som kommer för sent?

Bodil Jönssons tidsbegrepp

Bodil Jönsson är professor emerita i rehabiliteringsteknik, fysiker, forskare, författare och folkbildare med ämnet tid som specialitet. Hon har myntat begreppen **prenässans**, **styckad- och ostyckad tid** och skrivit mycket om **ställtid**. I utställningen kan du läsa mer om begreppen och kanske kommer de att få dig att se din tid på ett annat sätt.

Prenässans är att ta ut saker och ting i förskott och att inte vilja vänta. Att vilja ha allt NU. Styckad tid är den tid som blir avbruten av olika anledningar. Ostyckad tid är ostörd tid och en motsats till styckad tid. Ställtid är tiden det tar att förbereda sig inför en uppgift.

Diskutera två och två

- När vill du inte vara tillgänglig?
- Hur upplever du det om någon i klassen kommer för sent?
- Hur tar man hand om sin egen och andras tid?
- Vad får dig att känna dig lugn?

Vad är en klocka?

Det är viktigt att veta vad klockan är för att koordinera aktiviteter och för att kunna träffas. I ett sammetsklätt skåp i utställningen hänger många olika klockor. Där finns solur, sandur, armbandsur, fickur, väggklockor, gökur, en timstock och klockor som visar tiden i olika tidszoner.

Tidsförståelse handlar inte bara om att kunna säga vad klockan är. Det handlar om att använda tid i vardagen. Att veta vad man ska göra nu, i vilken ordning saker ska göras och hur länge de ska göras. Tidsförståelse handlar också om att veta vad man kan göra inom en viss tidsperiod. Hinner jag borsta tänderna innan jag ska till bussen, måste jag springa för att hinna fram innan lektionen börjar? Det är också förmågan att veta hur tidslängder känns. Att veta ungefär hur lång tid en kvart är, skillnaden mellan fem minuter och en timme.

Det finns många människor som har svårt för att förstå klockor och använda tid i sin vardag. En så kallad timstock kan vara enklare att läsa då den räknar ner tiden med hjälp av slocknande ljusdioder.

Reflektera över

- Vilka tidshjälpmedel använder du dig av?
- Hur hade din vardag sett ut utan dem?

Den biologiska klockan

Hjärtslagets rytm, vakenhet och sömn, kroppstemperatur och menscykeln är rytmer som styrs av vår inre klocka. Rytmer är inprogrammerade och går av sig själva men påverkas av ljus, mörker och temperaturskillnader.

Varje person har en egen dygnsrytm. Morgonmänniskor har en på mindre än 24 timmar och kvällsmänniskor på 25 timmar eller mer. Det går att påverka sin dygnsrytm på olika sätt som att utsätta sig för mer ljus under vissa tider på dygnet.

Reflektera över

- Känner du din egen biologiska klocka och rytmerna den styr i dig?
- Hur hade det varit att leva utan klocka? Att äta när man är hungrig och sova när man är trött.

Övning

Blunda och känn hur en minut känns.

Tempo

Idag tycker vi ofta att det som är snabbare är bättre. Men vissa saker måste få ta tid. I utställningen kan du läsa om Slow-rörelsen och om långsamhet.

Slow Food rörelsen startade 1986 som en protest mot snabbmat. Men Slow Food handlade egentligen inte bara om hur man lagade mat utan också om samhällets värderingar. Det är inte bara maten som går snabbt idag utan mycket annat. Slow-rörelsen kritiserar sättet att leva som tar bort det njutningsfulla i livet. Att leva slow handlar inte om att göra allt sakta utan att man ska göra vissa saker snabbt och andra långsamt när det behövs. Att man ska kunna bestämma det själv och inte tvingas skynda.

Diskutera två och två

- Vad tycker du ska gå snabbt och vad ska gå långsamt?
- I utställningen kan man dra i nödbromsen och höra kloka tankar om tid. När kan du behöva dra i nödbromsen i ditt liv?
- Vad är det viktigaste i ditt liv som behöver finnas där för att du ska må bra?

Livspusslet

Alla har 24 timmar varje dag men väldigt olika sätt att använda dem på. Vi prioriterar och planerar olika. I utställningen finns ett pussel där bitarna inte får plats. Det symboliserar vad vi kallar livspusslet, som människor som har mycket att göra försöker få ihop. De har helt enkelt inte tillräckligt med tid för allt de känner att de måste göra.

Reflektera över

- Är du nöjd med vad du gör med din tid? Vad vill du göra mindre av och vad vill du göra mer av?
- Hur skiljer sig vuxnas relation till tid jämfört med din?
- Går det att spara tid?